

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 9—10

Oslo, 8. m a i s 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Korsvegandakten. — Kjenn din religion. — Påskerengjøring. — Bønnens Apostolat. — Fra eneboer til munkemisjonær. — † Fru Kristine Petersen. — Fødselsdager. — Her hjemme.

KORSVEGANDAKTEN

De kristne i Jerusalems første menighet gikk ofte den vegen som Kristus langfredag måtte vandre, og da stod det sikkert også for deres indre blikk hva som var skjedd på denne vegen og på dette bestemte sted. De skjenket minnene sine til andre, og disse andre gav dem til andre igjen. Når så pilegrimene seinere kom til Jerusalem fant de de viktigste begivenheter under Herrens siste vandring knyttet til bestemte steder. Ved disse steder holdt de sin «statio», som det gamle kirkespråket kaller det å stanse opp i fromme tanker for å dyrke Gud — og de følte det da som var de selv med i den lille trofaste flokken som den dagen hadde fulgt Frelseren.

Senere ble det skikk å avbilde lidelsesvandringens hendinger i kirkene for at de som ikke kunde foreta reisen til det hellige land likevel kunde øve den fromme minnehending. Det var særlig fransiskanerne som arbeidet for dette, og til å begynne med fantes «korsvegen» bare i kirkene til denne orden. Men snart ble det opprettet «korsveger» i alle byer og alle kirker fikk tillatelse til å oppstille de fjorten «stasjoner» når bestemte forskrifter ble overholdt. Således ble korsvegens åndelige gaver gjort tilgjengelig for alle: enhver som i en kirke vandrer fra den ene stasjon til den andre og med anger over sine synder tenker på lidelsesferdens mysterier mottar den samme velsignelse som hvis han i Jerusalem gikk selve lidelsesvegen igjennom.

Alltid har korsvegen noe å si det bedende menneske. Snart er det den ene stasjonen som taler særlig inntrengende, snart er det den andre. Flere av korsvegens bilder kan lenge ha vært likesom tause, men med en gang kan de begynne å tale til sjelen og gi uanet lys og trøst for den som har tatt sine personlige sorger og lidelser med på vegen. For korsvegen er en skole i overvinnelsen av lidelser. Vi

ser Herren beseire sine lidelser av kjærlighet til Gud og til oss og vi lærer å ta vår skjebne i vår egen hånd på samme måte. Vi gjenfinner vårt eget liv i de enkelte stasjoner — vi ser vår egen daglige kamp i forbindelse med Herrens og lærer derved ikke bare å bære vår lidelse men også å beseire den.

Den første stasjon viser oss således hvorledes Herren led opprørende urett, og den lærer oss i tillit til Guds viljes uendelige visdom å utholde all den motgang i livet som synes oss å være ufortjent.

Av Kristus som tar korset på seg lærer vi ikke å vike utenom lidelsen men modig ta den opp når den melder seg.

Herren faller og reiser seg igjen og vi forstår at selv om våre lidelser til tider synes å overstige våre krefter vil vi i dag bli styrket så vi ikke svikter.

Hvordan vi skal overvinne menneskefrykten, de menneskelige hensyn, ja selv den menneskelige kjærligheten når den stiller seg mellom Gud og oss ser vi av det tunge offer da Frelseren går forbi sin mor.

Simon av Cyrene må tvinges til å hjelpe Herren, og vi skammer oss over vår motløshet og lærer å mestre ensomhet og lidelse selv om ingen kommer oss til hjelp.

Vi ser Kristus lønne Veronika og lærer å streve etter å være oppmerksomme og gode mot hverandre trass i alle våre egne trengsler.

Mengdens hånende utakknemmelighet får Herren til for andre gangen å synke til jorden, men også for disse mennesker lider hans kjærlighet så han får kraft til å reise seg igjen — også vi kan sette vårt liv inn for andre og la det bli til velsignelse for dem.

Trass i all sin lidelse viser Kristus seg i neste stasjon rolig og tro mot kallet sitt idet han viser de klagende kvinner til rette — det ligger oss på sinne å være urokkelig trofast mot vårt kall selv i de tungeste tider.

Han faller for tredje gangen og reiser seg igjen: en inntrengende forkynnelse av at Gud ikke krever at

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

2. Rettferdigheten mellom de enkelte mennesker og samfunnet.

Mennesket er et sosialt vesen, dvs. at vi i kraft av selve naturloven lever i samfunn. Overlatt til seg selv alene vilde den enkelte umulig kunde skaffe seg alt det som er nødvendig til et menneskeverdig liv. «For å leve helt for seg selv alene må én være enten en gud eller et dyr» (Aristoteles) dvs. enten mer eller mindre enn et menneske.

a. Familiesamfunnet.

Samfunnslivets grunnvoll er det felles gode. Som enkelte mennesker er vi forskjellige. Det felles gode vi eier eller etterstreber, skaper enhet. For å hevde det felles vel mot privat egoisme må samfunnet styres av en autoritet.

Det første, det nødvendigste og mest naturlige samfunn er familien. Dens overhode er mannen. Kvinnen er imidlertid ikke mannens tjenerinne, men en medhjelp som er knyttet til ham ved et hellig vennskap. «Og Gud Herren sa: det er ikke godt at mennesket er alene; jeg vil gjøre ham en medhjelp, som er hans like» (1. Mos. 2, 18). Kvinnen skal adlyde mannen. «De hustruer, vær deres menn undergivne i Herren, som det sømmer seg» (Kol. 3, 18). «Hustruene være sine menn undergivne som Herren; for mannen er hustruens hode, som Kristus er Kirkens hode, han som er frelseren for sitt legeme. Og likesom Kirken er Kristus undergitt, så skal også hustruene være sine menn undergitt i alle ting» (Ef.

vi ikke må bli svake, men bare at vi så alltid tar fatt igjen med god vilje.

De tar klærne fra ham for å føre skam over ham — men som han må og vi stå fast når vår ære lider overlast og forbli trofast i det rette.

Naglet til korset makter han intet annet enn henge på det og bære sine lidelser — de stunder kommer også for oss hvor vi intet annet kan utrette enn holde oss til Gud.

Kristi død forkynner med allmektig styrke den stedfortredende lidelses guddommelige mysterium.

Nedtakingen av korset legger oss såkornet på sinne: det må dø om det skal bære frukt og vi lærer å forstå alle lidelser som hellig sæd.

Og endelig taler graven om det store budskapet at det etter hver langfredag følger en påske også for oss.

Således er korsvegen en hellig livets og lidelsens skole hvor vi gjenfinner vår daglige tilværelse.

(Av Romano Guardini: «Vår Herre og Frelsers Korsveg.»)

5, 22—24). Meningen med dette lydighetsbud er ikke at kvinnen skal oppgi sin personlighet, f. eks. ved å tvinges til å handle mot sin samvittighet eller miste sin verdighet som menneske. Hun skal adlyde fordi familien er et samfunn. Mannen har ansvaret for dette samfunn og har derfor også plikt til å styre det, men normen for dets styre er ikke mannens personlige fordeler eller lidenskaper, eller innfall, men det felles gode, dvs. familiens trivsel og ære og de åndelige og materielle goder som alle familiens lemmer har krav på for å være gode og lykkelige mennesker. De bud som er i overensstemmelse med det felles vel må kvinnen adlyde. I alle andre ting bevarer hun sin personlige frihet og sitt ansvar for Gud. Imidlertid skal mannens myndighet ikke være despotis enevelde. Han skal rådføre seg med kvinnen, som med en venn, og dette desto mer som kvinnen i mange ting angående heimen og barnas oppdragelse har en klarere innsikt og en mer utviklet finfølelse enn mannen. «De menn elsk deres hustruer og vær ikke bit mot dem» (Kol. 3, 19).

Foreldrenes plikt overfor barna er med kjærlig omhu å sørge for deres timelige og åndelige vel. Foreldrene må være klare over at barnas oppdragelse i kraft av naturloven og Guds bud ikke er statens sak, men familiens. «De fedre, egg ikke opp deres barn til vrede, men oppdrag dem i Herrens lære og tuktt» (Ef. 6, 4). Barnet hører foreldrene til. Så lenge det fysisk og åndelig ikke er utviklet nok til å klare seg selv har foreldrene ansvaret for det, eller de som er i foreldrenes sted. De fleste foreldre er nok ikke i stand til å overta barnas intellektuelle utdanning; de er avhengige av skolen. Men de har rett og plikt til å velge de skoler hvor undervisningen foregår i overensstemmelse med religion og moral. De har derfor også rett til å protestere mot dårlige lærere og dårlige lærebøker. Men framfor alt skal foreldrene selv veglede de unge sjeler ved å venne dem til from bønn, til selvfornektelse, til gjensidig kjærlighet og offervilje. De oppfylder denne sin plikt i første rekke ved å gi dem det gode eksempel. «Deg selv, skriver St. Hieronymus til en mor, skal de uvitende barn ha som lærer; deg skal de se opp til. Hverken i deg eller i sin far skal de se noe som det er synd å gjøre. Husk på, foreldre, at de ved eksemplet kan gi dem bedre lærdom enn ved ord.»

Fra sin side har barna plikt til å elske, ære og adlyde sine foreldre, å vise takknemlighet mot dem og å hjelpe dem i deres nød. «De barn, lyd deres foreldre i Herren; for det er rett. Hedre din far og din mor, det er det første bud med løfte, så det kan gå deg vel og du kan leve lenge på jorden» (Ef. 6, 1—3). Men også for barnas vedkommende er

Påskerengjøring.

(Fra «St. Laurentius' budstikke», Drammen.)

Påskerengjøringen blir antagelig om ikke lenge atter aktuell. Påskerengjøring er et ord som skurrer stygt i mannens ører, men det kan bringe kvinnene i en slags ekstase, bare ved tanken på at de så å si kan beruse seg i såpevann. For hva sier ikke Ibsen (eller er det Wergeland?):

Når påsken seg nærmer, da blir det en tid for skapningens snakkende kjønn!
For da skal det vaskes og skures med flid så heimen blir renslig og skjønn!
Og flyttet blir støvet,
og skaper forskjøvet,
og strevet og tøvet,
så «han» blir helt sløvet
av alt dette bråket med bøtter og spann,
så nesten han drukner i rengjøringsvann!

Og skapningens herre blir gretten og sur,
han synes at verden er slem!!
Det er ikke mulig å få seg en lur,
når han kommer trett til sitt hjem.
Og maten? ... Kald kaffe
er alt «hun» kan skaffe,
for sluknet er ilden
i ovnen, og silden
som lå i entreen på hushjelpens hatt,
den ligger og drar seg i naboens katt ...

Jeg skal ikke sitere resten av dette diktverk, som forresten lider av den mangel at det overdriver atskillig og belyser problemet altfor ensidig. For etter å ha snublet i diverse vaskekluter og slått skinnbeinet i søkkfulle vannbøtter, må endog skapningens herre innrømme at det er deilig å bo i en renvasket heim. Gardinene som var impregnert av utallige piper med tvilsom og utvilsom «heimelaget,» skinner og dufter atter i uberørt renhet. Og vinduene som var dekket av støv- og sludd-

lydigheten ikke en blind underkastelse under en vilkårlig makt. Barna har sin personlige samvittighet, og så snart de har åndelig modenhet nok er de ansvarlige for sin sjel. Derfor har de ikke lov å adlyde når foreldrenes bud går imot Guds bud. Det er åndstyranni når foreldrene f. eks. ved trusler og vold, ved hån og injurier, setter seg imot at et barn følger sin religiøse overbevisning og går over til den katolske Kirke. De har lov og plikt til å advare barna mot overilte beslutninger eller mot en overflatisk og flyktig begeistring; men ved tvang å hindre dem i å følge en virkelig overbevisning er maktmisbruk. Likeledes har barna lov til å velge den livsstilling som de etter grundig overveielse føler seg kalt til. Det er rimelig og klokt at de tar imot velmente råd. Men avgjørelsen ligger hos dem selv.
(Forts.)

avleiringer etter en lang vinter, de tindrer i vårsolen og åpenbarer likesom en ny og renere verden som ikke lenger sløres av gråhetens triste belegg.

Å jo, påskerengjøringen *har* sine gode sider, den er en sann velsignelse som et kultivert menneske simpelt- hen ikke kan unnvære!

Men la oss ikke glemme det viktigste!

Vi eier en udødelig sjel, skapt av Gud, forløst ved Jesu Kristi blod, og bestemt for himmelen. Vi lever ikke som dyr i en hule, bare med den forskjell at *vår* hule er møblert og tapetsert!

Vi kan ikke si: det er nok, bare *vår heim* blir gjort rent og vårt *legeme* blir vasket:

Vi har en sjel som trenger påskerengjøring!

Glemte vi å gjøre rent *den*, så hadde vi glemt det viktigste! Våre lidenskaper avleirer sitt smuss på Guds reneste inngivelser.

Rydd det opp!

Våre dårlige vaner kveler *vår* bønn under støvlag på støvlag.

Fei det vekk!

Våre synder drar sitt ekle spindeltev i sjelens mørkeste kroker.

Gjør det rent!

Vår egoisme og vår jordbundethet sprer gråhetens triste slør over sjelens vinduer og stenger for nådens lys og blander vårt utsyn mot himmelen.

Puss dem blanke!!

Skal vi feire påsken i en nypusset heim og med en renvasket kropp men med en sjusket sjel?

Nei! Det vilde ikke være menneskeverdig en gang, enno bortsett fra at vi er *kristne* mennesker!

Sankt Paul

er inne på nøyaktig samme tanke, når han i sin påskeepistel skriver: «Rens ut den gamle surdeig, så de kan bli en ny deig, likesom de er usyret. For vårt påskelam, Kristus, er slaktet. La oss derfor holde høgtid, ikke med gammel surdeig, heller ikke med ondskaps og ugudelighetens surdeig, men med renhets og sannhets usyrete brød.» (1. Kor. 5, 7—3.)

Vår Frelser har gitt oss botens hl. sakrament:

skriftemålet. Det er sjelens bad. Det vasker sjelen ren i oppriktig anger og bekjennelse. Vi har Jesu ord og løfte for det. Han sa til apostlene: «Fred være med dere. Likesom Faderen har sendt meg, så sender også jeg dere.» Da han hadde sagt dette, åndet Han på dem og sa til dem: «Ta imot den Hellige Ånd. Dersom de tilgir noen syndene, er de tilgitt: dersom de beholder dem, er de beholdt.» (Jo. 20, 21—23.)

Men syndenes tilgivelse forutsetter som uunngåelig betingelse *en oppriktig anger* over dem og *et godt forsett for framtiden*. Synderen må være villig til å gjøre ærlige anstrengelser for å unngå de samme syndene i framtiden og til å bruke alle midlene for ikke på ny å falle i dem og det betyr, negativt sett: at vi i fram-

BÖNNENS APOSTOLAT

Ved lederen for apostolatet i Oslo Vikariat, sokneprest Høgh, Fredrikstad.

- I. At sannhet og rettferd atter må råde i den enkelte og samfunnets liv.
 II. For de arabiske folk som Islam er gått ut fra.

I.

Mann og mann imellom høres klagene over alt som krigen legger øde: Menneskeliv, kulturverdier og eiendom. Alle synes vi det er ubotelig skade, og ingen kan unngå å bli trist ved tanken på alt som blir lagt i grus.

Likevel er ruinene en kan se, ta og føle på det minste av det krigen legger øde. Større verdier går daglig tapt, de verdier Frelseren talte om da han sendte ut apostlene, alt som krigen legger øde i menneskesjelen: «Vær ikke redd for dem som slår i hjel legemet, men ikke kan slå sjelen i hjel. Vær meget mer redd for den som skal ødelegge både sjel og legem i helvete.» (Mt. 10, 28.)

Den moralske ødeleggelsen, svikten i selve grunnlaget for menneskelivet, den er det vi mest av alt har grunn til å frykte. Og grunnlaget for sant menneskeliv er nettopp sannhet og rettferd gjennomført i livet både til den enkelte og til samfunnet. For sannhet i sin innerste rot er samsvar med Guds tanke, rettferd samsvar med Guds vilje. Dersom mennesket ikke blir i sannheten og rettferden, når det heller ikke fram til målet vi er skapt for: Foreningen med Gud.

Uten sannheten blir mennesket aldri fritt. Det er Jesu egne ord: «Dere skal lære sannheten, og sannheten skal gjøre dere fri.» (Johs. 8, 32.) Og sannheten til frigjøring er «livets, lærens, rettferdens og tungens sannhet», som St. Thomas fra Aquino lærer.

Livets sannhet har vi når menneskelivet i sin helhet er i samsvar med Guds tanke med det. Lærens sannhet når prinsippene vi bygger vår ferd på er sanne, dvs. i samsvar med Guds vilje. Rettferdens sannhet øver vi når vi yter vår neste det vi plikter å yte ham. Tungens sannhet når vi i ord og ferd viser oss slik som vi virkelig er i vårt indre. I dag blir sannheten i alle disse former trampet under føtter og ryddet ut i menneskesjelen.

Uten rettferd kommer ingen inn i himmelriket. «For det sier jeg dere,» sier Frelseren: «Dersom ikke deres rettferd er større enn den de skriftlærde og

tiden vil unngå alt og alle i dem og det betyr, negativt sett: at vi i framtiden vil unngå alt og alle som representerer en alvorlig fare for vår samvittighet. Og positivt: at vi i framtiden vil bruke Guds nådemidler, det vil si: at vi ber om denne nåde og at vi regelmessig mottar sakramentene.

Jeg ønsker Dem et godt påskekristemål og en hellig påskekommunion.

fariseerne har, skal dere aldri komme inn i himmelriket.» (Mt. 5, 20.)

Å øve rettferd vil si å gi enhver det som tilkommer ham: både Gud, vår neste og oss selv, både venn og fiende. Rettferden omfatter derfor alle dygder, også kjærligheten. Uten kjærlighet finnes heller ikke rettferd.

Med Jesu alvorlige ord om faren for sjelene sett på bakgrunn av alt som hender i dag, må det være en hjertesak for alle å gå inn for B. A. og be inderlig i mars måned:

Jesu høghellige hjerte, at sannhet og rettferd atter må råde i livet til den enkelte og samfunnet, om det ber vi deg, bønnhør oss.

II.

Arabia er Islams vugge; i det arabiske folk stod Muhammed fram. Der har han også sine mest fanatiske tilhengere, og kristendommen sine største motstandere. Misjonen blant de arabiske folk er derfor den tyngste og vanskeligste av alle misjoner. Men trass i alle vansker gir ikke Kirken opp. Med brennende kjærlighet omfatter den de arabiske folkeferd og vil vinne dem for Kristus.

Av helt og fullt hjerte går vi inn i Kirkens kjærlighet, og vil så godt vi kan yte vår hjelp, så Kristi rike kan ha framgang blant araberne. Derfor ber vi inderlig i mars måned:

Jesu høghellige hjerte, at du vil føre de arabiske folkeferd til enheten med din hellige Kirke, om det ber vi deg, bønnhør oss.

Har du latt lese en hellig messe i pavens mening?

Kjenner du bønneboken din?

(Forts.)

En kan ikke annet enn bli glad i og sette pris på denne måten å ta del i messeofferet på. Enkelte har riktignok ment at de så ikke får tid til å forberede seg til den hellige kommunionen. Men messebønnene er nettopp den beste forberedningen til kommunionen. De er jo også forberedningen for presten selv. Følg messen og messebønnene! Det er Kirkens ønske og vilje.

En tredje messeandakt er også tatt med: Messeandakt med meditasjon over Jesu lidelse. Det hellige messeofferet er minnet om korsofferet, det og Frelserens lidelse hører sammen. Skritt for skritt følger vi derfor Frelseren fra nattverdsalen til frelsesverket er fullført gjennom himmelferden og den Hellige Ånd som kommer ned over Kirken.

Etter sin natur er denne andakten tenkt bare til privat-

Fra eneboer til munkemisjonær.

II.

Benedikt av Nurcia.

Av Borghild Gundersen.

Det femte århundre er en av de mørkeste perioder i Europas historie. De usiviliserte germaner bryter stadig oftere innover Romerriket, de plyndrer og røver, dreper og tilintetgjør. Det er stadig krig og uro, og mot slutten av århundret går det vestromerske rike til grunne i et voldsomt sammenstøt mellom romere og barbarer. Sammen med keiserriket går den antikke kultur i graven. No er også kirkefedrenes og martyrenes tid forbi. Det ligger bare 50 år mellom Augustins død og Benedikts fødsel, men i denne tiden blir Vest-Europas kristne grepet av teologisk likegyldighet og moralsk lun-

kenhet. Det er i alle deler en fattig verden Benedikt fødes inn i, fattig på jordisk gods og fattig på åndelig liv. Mangelen på litterær virksomhet vistr seg blant annet når vi skal søke opplysning om Benedikt. Det finnes bare to dokumenter som gir oss kunnskap om hans liv og innsats. Det er hans egen munkeregul og 2. bok av St. Gregors dialoger.

Benedikt var sønn av en romersk adelsmann. Han ble født i år 480 i Nurcia, men tilbrakte barndommen i Rom. Her begynte han også å studere. Imidlertid oppgav han bøkene alt i 19—20-års alderen, — da forlot han sin rike

bruk, i en stille messe eller når en heime vil følge messeofferet. Det er helst de mange katolikker spredt omkring i landet langt fra kirke og de syke og gamle en har hatt for øye da denne messeandakten ble tatt med. Måtte riktig mange finne hjelp og trøst i den!

Avsnittet slutter med en takkebønn etter messeofferet. Messeofferet er Guds største gave til oss. Det er midtpunktet i livet vårt som kristne, nådekilden som aldri svikter. Det bør vi minnes, så vi takker Gud for hans gave hver gang vi har hatt høve til å øse av rikdommen i den. Tro om ikke en og annen glemmer dette?

TROEN I BØNN.

Som det allerede ble sagt i innledningen, følger den tredje delen av bønneboken trovedkjenningen fra messeliturgen. Den går under navnet «den nicænsk-konstantinopolitanske» etter de utvidninger eller rettere sagt forklarende tillegg den fikk på kirkemøtet i Nicæ i året 325 og i Konstantinopel i året 381. Den Athanasianske trovedkjenningen, som denne delen tar utgangspunktet fra, bruker prestene i breviarbønnen på visse dager. Den sies å stamme fra den hellige Athanasius, bisp i Aleksandria og ivrig forsvarer av den katolske Kirke mot arianernes vranglære og keiserens overgrep. Begge disse trovedkjenninger sammen med den apostoliske har den lutherske kirke felles med oss; men de omskriver selvfølgelig ordet «katolsk» på forskjellig vis.

Kjenner en no trovedkjenningen, er det lett å finne fram i bønneboken; og følger vi den, får vi nettopp den organiske enheten over bønner som den skal ha.

Utgangspunktet er troen på én Gud. Under dette avsnittet er det tatt med lovprisningsbønner fra apostelskriftene og liturgien i oldkirken. Deretter kommer takke- og vigselbønner av hellige menn og kvinner fra forskjellige tider. Alt i dette avsnittet merker en den dobbelte oppgaven bønneboken har: Å gi bønner både for gudstjenestene og for mer privat bruk. Bønnene til offentlig bruk kommer gjerne først. Utvalget har en forsøkt å gjøre så rikt, allsidig og vekslende som mulig. De fleste er tatt fra Bibelen, kirkefedrene, liturgien og helgenenes skrifter; og selv de bønner som måtte

lages fra nytt av, bygger på disse klassiske kilder. Kildene finner du nevnt i saklistene så langt det har vært mulig å påvise dem. Der finner du også tilføyd avlaten du kan vinne for de enkelte bønner.

Etter troen på én Gud følger logisk det som er særkjennet for kristen tro: Troen på Treenigheten.

Bønneboken har tatt med bønner både til Treenigheten og til de tre guddommelige personer, Faderen, Sønnen og den Hellige And hver for seg. Under Treenigheten bør en merke seg den nye omsettingen av Te Deum og soningsbønnen på side 138.

Helt selvfølgelig er det at bønnene til Sønnen, vår Herre og Frelser Jesus Kristus, tar opp mesteparten av plassen i bønneboken, side 139—282. Grunnen har vi i det kjente ord av apostelen: «Det er ikke frelse i noen annen; for menneskene har ikke fått noe annet navn under himmelen som de skal bli frelst ved.» (Ap. Gj. 4, 12.)

Det katolske bønneliv griper over hele Jesu liv, fra fedrenes lengsel etter Messias til hans liv i herligheten, der «han alltid lever for å gå i forbønn for oss.» (Hbr. 7, 25.) Bønneboken har fått sin ordning etter dette.

Den tredje hoveddelen tar til med bønn for adventstiden, så følger slag i slag bønn for juletiden, for Epifani og til Jesu hellige navn. Her har litaniet til Jesu navn fått sin naturlige plass.

Fra Jesu barndom følger bønneboken liturgien inn i pasjonstiden. Det 10. kapittel tar derfor til med bønn for fastetiden. Med «Den hellige time» minnes vi Frelserens harde strid i Getsemane, og gjennom fire forskjellige korsvegandakter kan vi så følge Mesteren på lidelsesvegen. Bønner til Jesu hellige sårmerker, til hans dyre blod og avlatsbønnen til den korsfestede Frelser avslutter logisk dette avsnittet.

Sakramentene er frukten av Jesu lidelse, og gjennom dem får vi del i hans fortjenester. Dette er ikke alle så oppmerksom på som de bør være. Bønneboken vil derfor innprente denne sannheten og har gitt de to sakramentene som hører til «vårt daglige brød», botens og alterets sakrament, plass som 11. kapittel.

(Forts.)

heim, og drog bort fra Rom for å finne et sted hvor han kunde tjene Gud alene. Grunnen til denne beslutning var visstnok frykt for å bli revet med av kameratenes lettsindige liv. Men samtidig følte han også uvilje mot den utdanning som studentene fikk, — undervisningen bygde helt på den hedenske litteratur. I sin religiøse iver skjelnet ikke Benedikt mellom det som burde bevares og det som måtte forkastes av det antikke dannelsesideal. Et slikt standpunkt virker bornert på ettertiden, men fanatisme er alminnelig i overgangsperioden, da det er vanskelig å dømme om hvor meget av det gamle lar seg forene med det nye. Derfor var mange kristne villig til heller å ofre for meget enn for lite av den overleverte kultur. I sin forakt for verdslig kunnskap følger Benedikt så å si en tradisjon som skriver seg fra Basilios og går igjen hos St. Gregor. Gregor sier om Benedikt at han forlot Rom «utrustet med lærd uvitenhet og ulærd visdom».

Benedikt drog avsted sammen med sin gamle amme. Da de hadde reist 40 engelske mil å slo de seg ned i landsbyen Enfide, som ligger på en fjellskrent i et vilt landskap. Her levde de i kontakt med et lite samfunn av fromme menn som også hadde søkt ut i ensomheten for å tjene Gud.

I Enfide vakte Benedikt oppmerksomhet ved sin fromhet. Da han ikke lenger hadde den fred og stillhet hans Gudsliv trengte, flyktet han i hemmelighet for å finne et mere øde sted. Han hadde no også fattet en ny beslutning: å være fattig og leve av sitt eget arbeid. Han tok veien gjennom en trang dal som fører til Subiaco. Undervegs møtte han en munk fra et kloster på toppen av et fjell, som raket ut over dalen. Munken rådet Benedikt til å slå seg ned som eremitt i en grotte i fjellet under klosteret. Benedikt fulgte rådet, og ble 3 år i grotten. Ingen visste om ham unntatt munken, som brakte ham mat. Etter hvert ble han oppdaget av gjeterne og andre folk rundt omkring. De kom til ham for å søke råd, og flere ble hans disipler. Han vant også respekt hos munkene i klosteret ovenfor. Da abbeden deres døde, bad de Benedikt om å bli hans etterfølger. Benedikt vilde helst slippe, men gav etter for deres bønner. Munkene vilde imidlertid ikke følge hans klosterdisiplin, og til slutt prøvde de å forgifte ham. Da vendte han tilbake til sin hule.

No kom flere og flere folk til Subiaco og gav seg inn under hans åndelige rettledning. For disse lot han bygge tolv klostere med tolv munk og 1 prior i hvert. Benedikt var abbed for dem alle, men bodde for seg selv sammen med noen få, som han tok seg mer personlig av.

Vi vet lite om Benedikts år i Subiaco, men vi kan trekke slutninger fra munkeregelen. Både ved lesning og personlig erfaring hadde Benedikt erkjent at individets fornyelse i alminnelighet ikke skjer i ensomhet og strenghet, men ved at mennesket følger sitt sosiale instinkt, underordner seg, adlyder og arbeider. Dessuten hadde han innsett at det var farlig å overanstrenge legeme og sjel i kampen for å unngå det onde.

Munkevesenet var opprinnelig utsprunget av trang til kontemplasjon, og hadde så å si bygd på denne tilbøyelighet. Men Benedikt røber sin vesterlandske mentalitet, og bryter med det som inntil hans tid har vært grunnlaget for klosterliv. Han hevder at arbeidet er den

første betingelse for å vokse i det gode. Subiaco har ingen eneboere, ingen ovedreven strenghet. Vi møter et organisert samfunn, hvor medlemmene arbeider. De utfører all slags husarbeid, bygger klostere, anlegger haver, underviser barn og preker for landsbybefolkningen.

Subiaco øvde stor tiltrekning, munkenes antall og innflytelse vokste stadig. Derfor ble Benedikt gjenstand for sjalusi og forfølgelse. For å spare brødrene for ubehagelighet forlot han Subiaco og drog til Monte Cassino (år 529). På toppen av Monte Cassino lå et gammelt Apollotempel, hvor det fremdeles ble holdt avgudsfringer, for det var enda mange hedninger blant bøndene. Benedikt slo i stykker avgudsbildet og rev ned alteret. Ved sin forkynnelse omvendte han befolkningen til kristendommen.

På Monte Cassino grunnla Benedikt et kloster. Han forlot Subiacosystemet med flere småhus og oppførte isteden en stor bygning. Ellers ble livet fra Subiaco gjenopptatt her, men med visse forandringer som følge av de geografiske forhold. Subiaco ligger i en avsides dal, Cassino ved en av hovedvegene til Syd-Italia. Det nye klosteret kom mer i kontakt med omverdenen. Det ble et innflytelsesrikt sentrum i et tett befolket distrikt. Abbeder fra andre klostere kom på besøk. Benedikt hadde venner både blant adelsmenn og biskoper. Men bestandig var han den fromme og enkle munk, som først og fremst levde for sitt kloster. Fra Monte Cassino grunnla han et nytt kloster nær Terracina.

I året 543 kom goterkongen Totila til Monte Cassino. Benedikt bebreidet ham hans onde gjerninger og forutsa hans framtid. Han skulde dra inn i Rom, seile over havet, styre 9 år og dø i det 10. Totila ble grepet av frykt og bad om forbønn. Etter dette var han ikke lenger så grusom som før. Det gikk ham akkurat som Benedikt hadde sagt.

Vi vet ikke sikkert når Benedikt døde. Antageligvis var det kort tid etter Totilas besøk. Benedikt forutsa sin død og lot graven åpne 6 dager i forvegen. Like etter at dette var gjort ble han angrepet av sterk feber. Den 6. dagen ble han båret ned i kirken, hvor han mottok Herrens legeme og blod. Disiplene måtte holde ham oppe mens han stod og bad med løftede hender. I denne stilling døde han.

St. Gregors beretning om Benedikt er på mange måter utifredsstillende som historisk dokument, men den gir oss atskillige opplysninger om Benedikts personlighet.

Da Gregor har en oppbyggelig hensikt med det han forteller, og er mest interessert i å bevise Benedikts hellighet, dveler han mest ved de overnaturlige hendelser i Benedikts liv. Han har stadig historier om mirakler, visjoner og profetier, f. eks. spådommen om Totila. Enkelte av miraklene er tvilsomme, men flere av dem har sannsynligheten for seg, og disse har alle det fellespreg at de vitner om nestekjærlighet. Da det var hungersnød i Campanien, gav han bort all maten i klostret, så det ikke var noe igjen til munkene. På Benedikts forbønn skal da et oljekar atter ha fylt seg. Hans sympati for de ringe og fattige gjorde dem tillitsfulle. De søkte hans hjelp enten det gjaldt et ødelagt verktøy eller de var i pengeknipe. Men midt i alle dagliglivets små bekymringer levde han alltid med blikket rettet mot evigheten. På sine eldre dager skal han ha hatt en visjon, som en-

kelte stiller seg skeptisk overfor. Men den er i alle tilfeller et vakkert symbol for Benedikts gudsforhold. En natt stod han ved tårnvinduet og bad. Da så han plutselig et sterkt lys strømme ned ovenfra og drive nattens mørke på flukt. Derpå ble hele verden likesom samlet innenfor lysskjæret, som no bare var en eneste solstråle. Vi kan ikke avgjøre om Benedikt faktisk har sett hele verden i et syn, men vi vet at for ham var Guds eksistens det lys som samler alt annet innenfor sine stråler.

Alle disse overnaturlige hendelsene gjør allikevel ikke Benedikt levende for oss. De kunde passe på så mange andre helgener også, men gir ikke noe tydelig inntrykk av individet Benedikt. Vil vi lære hans karakter å kjenne, må vi lese hans munkeregul. Der har han et kapittel om hvilke egenskaper en abbed bør legge for dagen, og dette ideal har han også realisert i sitt eget liv. Han sier: «Abbeden skal heller gjøre godt for sine brødre enn befale over dem. Han må hate synden men elske brødrene. Når han straffer, må han være forsiktig, så han ikke «knuser karet når han fjerner rusten». Aldri må han glemme sin egen skrøpeligheit, og han må ikke være voldsom og ubehersket. Når han befaler, må han være klok og måteholden, og huske Jacobs ord: «Hvis jeg lar hjorden min overanstrenge seg, vil de alle komme på en dag.»

Måtehold og forsiktighet er noen av særtrekkene ved Benedikt og hans regel. Han hadde sett de uheldige følger av de første munkers overdrevne strenghet. På den ene siden en avslappelse, på den annen en konkurranse i asketiske øvelser, slik at askesen ble til en sport med et mål i seg selv. Benedikt gjorde askesen til et middel. Ved sine reduksjoner og avpassninger etter tid og sted berget han munkevesenet ut av krisen. Hans «Regula» har stabilisert og organisert klosterlivet i Vest-Europa.

Det har vært mange diskusjoner om når og hvordan Regula er blitt til. Antagelsesvis er den skrevet på Monte Cassino da Benedikt hadde vært der en stund. Han hadde først måttet prøve seg fram, så den er nok resultat av lengere tids arbeid. Siste kapittel er skrevet på Benedikts gamle dager.

Benedikt har hatt kilder til sin regel i Basilios' og Augustins skrifter, men regelen slik den ble utformet er helt og holdent hans eget originale verk. Dens vesentlige trekk er nøkternhet, klarhet og likevekt både når det gjelder framstillingsformen og de idealer han oppstiller.

Benedikt henvender seg til legmenn, ikke til geistlige. Han gir et system av regler for alle dem som ønsker å følge evangeliet så fullkomment som mulig. I forordet sier han: «Mine ord er henvendt til deg, hvem du enn er, som vil oppgi din egenvilje og ta på deg lydighetens rustning for å kjempe for Herren Kristus.» Med tiden har Kirken gitt benediktinene et mer geistlig preg, men de har fremdeles beholdt noe av det opprinnelige legmannspreg som skiller dem fra seinere ordener.

Benedikt betrakter samfunnsliv som det vesentlige i alt religiøst liv. Han organiserer munkene som i en familie med et patriarkalsk system. Det er ingen standsforskjell, og privateiendom er forbudt. Benedikt fordrer absolutt eiendomsfelleskap. Den enkelte munk er fattig, men klosteret kan og bør være eiendomsbesidder, så det heller kan gi enn motta almisser.

Regula gir ikke lover for en munkeorden, men for et enkelt klostersonn. Benedikt er ikke ordensstifter i moderne forstand. Det er ikke helt korrekt å tale om benediktinene som en orden da de enkelte klostere skal være autonome etter den opprinnelige plan. Benedikt krever at hans munkers binder seg til et bestemt kloster for livstid.

Regelen taler stadig om arbeid som et middel til moralsk framgang. Selv når det gjelder menneskenaturens fornyelse setter Benedikt arbeid foran bønn. Men selv om Benedikt betrakter arbeid og selvfornektelse som det første trin på fullkommenhetens veg, betyr ikke dette at han forsømmer bønner. 11 av Regulas 73 kapitler behandler den offentlige bønn. Om den private bønn sier Benedikt bare at den bør være kort. Ellers gir han de enkelte frihet på dette punkt. Men den offentlige bønn (Opus Dei) er munkenes viktigste oppgave. Den skal være inspirasjonskilden for alt annet arbeid. Den er ikke bare individets, men hele samfunnets forening med Gud, det sentrum som alt i klosteret dreier seg om. Den må aldri forstumme lenge ad gangen, men holdes en gang om natten og syv ganger om dagen. For øvrig er Benedikt av den oppfatning at bønn og liv skal falle sammen. Hele livet skal være gjennomtrengt av bønn. Det består i alltid å erkjenne og oppleve (realize) Guds nærvær. En slik innstilling fører naturlig til bønnens høyere trin. For disse mer fullkomne stadier henviser Benedikt sine lesere til kirkefedrene. Han sier i slutten av Regula: «Hvem du enn er, du som iler til ditt himmelske fedreland, oppfyll denne lille regel som vi med Kristi hjelp har skrevet for begynnere; da vil du under Guds beskyttelse til slutt nå til visdommens og dydens høye tinder.

Fru Kristine Petersen.

Med fru Kristine Petersens bortgang har St. Olavsforeningen i Fredrikstad mistet et av sine mest trofaste medlemmer. Så sikkert og visst som møtedagen kom, var hun på sin plass, hverken mørke eller flyalarm holdt henne heime. Og med sitt lune, gode smil og sin stille men allikevel livlige ferd vant hun alle hjerter.

I alle år hadde hun ferdes blant oss som en av våre. St. Birgitta kirke var hennes kirke, der hørte hun heime. Og hennes troskap fikk også sin lønn. Hun fikk oppleve å bli Kirkens barn helt og fullt ut og ta imot dens nådemidler. Stille og rolig sov hun inn, lykkelig over å ha nådd målet for sin lengsel og sine bønner.

Gravferden torsdag 22. februar fra St. Birgitta kirke ble en gripende høgtid. Avdødes venner både i og utenfor menigheten fylte kirken til siste plass. Soknepresten tegnet et vakkert bilde av den gode, strevsomme mor idet han tok utgangspunktet fra Salme 4, 8: «Du har gitt meg glede i mitt hjerte. I fred vil jeg legge meg ned, og i fred vil jeg sove inn, for du, Herre, har gjort meg fulltrygg i mitt håp.» Sangerinnen Astri Borg-Müller sang: «Hva tenker du om himmelen?» og «Mitt

hjem, mitt hjem», og musikerne V. Skårberg og K. Langvik-Johannesen sørget for den musikalske ramme om den vakre gravferd.

Måtte vi alle få en like skjønn og fredfull død som fru Petersen, og det evige lys skinne i hele sin herlige stråleglans for henne!

H.

70 år.

Frk. Helene Endresen

fylte 70 år den 3. mars. Skjønt «post festum» bringer bladet «St. Olav» henne i dag sin hjerteligste hyldest og ønsket om enno mange nåderike år som medlem av St. Olav menighet. Vi kan også lykkønske oss selv med å vite i vår midte en katolsk-kristelig personlighet som frk. Helene Endresen, som så ofte og på mange måter har vist hvor dypt hun elsker sin Gud i Hans kirke på jord. — Frk. Endresen, som ble opptatt i kirken i Bergen i 1897 etter to års undervisning hos pastor Grüner, er en av våre mest kjente katolikker, kjent langt utenfor menigheten, ja landets grenser, især berømt, så tør vi si, som den lykkelige bærer av det dobbelte mesterskap på kokekunstens og brukskunstens område, en kombinasjon av talenter som vel er sjelden.

Det er nok atskillige middager, også for fyrstelige gjester, som frk. Endresens kokekunst har gjort til uforglemmelige begivenheter. — Kanskje en ikke alltid tillegger den gastronomiske fest, som dog er et ikke uviktig ledd av den høyere sivilisasjon, den rette samfunnsmeessige verd. Om enn kokekunsten vel først og fremst tilsikter øyeblikkets behov og kan omstråle feststunden med overdådighetens glans, har den jo også sine immaterielle frukter i større samkjensle og overbærenhet mennesker, sommetider og nasjoner, imellom. — Sitt talent for denne edle kokekunst har frk. Endresen stadig utviklet siden hun i 1903 reiste til København, hvor hun fungerte som styrer av det katolske «Mariahjemmet», en husholdningsskole for unge piker under baronesse Stampe-Caresius forstanderskap.

En uvisneligere hederskrans enn på det kulinariske område, som i øvrig tiden akkurat no ikke innbyr til å fortape seg i, har frk. Endresen utvilsomt vunnet seg på et helt annet område, nemlig ved sitt talent for kirkelig brukskunst. — Dyrebare klenodier i St. Olavs kirke i Oslo, og andre kirker, mest her i Norge, kan gi enhver syn for sagn.

Hennes syv største arbeider, dels i hedebosøm, dels i fransk broderi, utgjør hennes livsverk, som har innvunnet henne den største ære. Til Guds og Kirkens ære, vil hun selv si. — Vel de største arbeider i hedebosøm gjort her i landet pryder høyalteret og de to sidealtere i St. Olavskirken på de aller største kirkeårets festdager, likeledes den store alterduken til St. Ansgars kirke i Kristiansand. Ubetalelige, vakre arbeider som Kirken skylder frk. Endresens mangeårige utrettelige arbeid med nålen takk for!

«Det er sikkert en av de kostbareste og skjønneste gaver som er gitt en kirke,» skal avd. dronning Maud ha

uttalt om festalterdukene i St. Olavskirken. Tegningen til høyalterduken var gjort av en dansk arkitekt som fikk gullmedalje for den på Aarhusutstillingen.

Frk. Endresen avslo alle salgstilbud fra utlandet. Her heime skulde den være. Og her ligger den altså skinrende ren og hvit — med de øvrige alterlin som høyverdig symbol for de troende, og samtidig som et monument over frk. Helene Endresens store offervilje og kjærlighet til sin Kirke.

Sd.

Fru Josefine Hansen.

fyller 70 år den 14. mars, og bladet «St. Olav» vil nytte høvet til å framføre for dette velkjente medlem av St. Olavs menighet de varmeste gratulasjoner og takk for hennes enestående iver for menighetens vel, forbundet med så megen utrettelig oppofrelse gjennom mangfoldige år.

Er det noen her i menigheten vi alle skylder takk, så er det fru Hansen. Beste bevis på dette er denne kjensgjerning: Nevner en blott «fru Hansen», er ingen i tvil om hvem det menes. Vilde en si «fru Josefine Hansen», vilde mange uvilkårlig komme i villrede. Saken er — og her behøves egentlig ikke noen forklaring: fru Hansen er så å si uavbrutt engasjert i frivillig offertjeneste ikke minst i foreningene, og da ikke bare i sin kjære St. Elisabethkongregasjon, der hun i flere år har virket som formann og nesten alltid (som for tiden) sittet i styret. Hennes villighet og beskjedenhet klassifiserer henne til det adelskap av kristelige kvinnetyper som kunde bære dobbeltnavnet Marta-Maria.

Vi takker henne derfor for det gode eksempel hun gir oss, for hennes reelle framferd, fromme vesen og gode humør. God arv brakte hun med fra Würtemberg, hvor hun kom til verden, og hun har øket sine talenter siden hun kom til Norge for 40 år siden og traff sin gode livsledsager, buntmaker, no avd. Carl Hagbart Hansen, opptatt i sine fedres Kirke på sine gamle dager. — En av hennes døtre er den unge, dyktige og avholdte overlærer på St. Sunnivaskolen, str. Clémence av St. Josephs-søstrenes kongregasjon.

Takk og vyrdnad på syttiårsdagen, fru Hansen! Det kommer fra alles hjerter.

Sd.

Her hjemme —

Fra Trygstad tuberkulosehjem

meldes: en pakke bøker ankommet fra M.U.L., Oslo, og sender vi hermed givne vår *hjemmeligste takk!*

T. T.

Må flere av våre trosfeller følge det gode eksempel som her er gitt av M.U.L.!

Red.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo